

1.3.4 Dělitelnost součtu

Předpoklady: 010303

Př. 1: Katku už nebaví zjišťovat dělitelnost čísla dělením. Pan učitel zadal dětem zjistit, zda je číslo 847 dělitelné 7. Celá třída zuřivě počítá, Katka kouká z okna. Pan učitel si ji všimne a jde k ní.

Katko ty nepočítáš?

Proč bych počítala? Já přece už vím, že číslo 847 je dělitelné 7.

Ale jdi, tak velká čísla z hlavy nevydělíš.

Já jsem nic nedělila, jen sčítala: $847 = 700 + 147$.

Proč si Katka myslím, že číslo 847 je dělitelné 7? Je její úvaha správná.

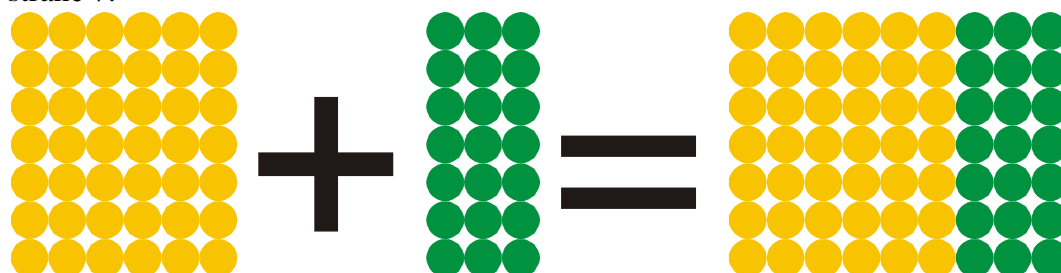
Katka si myslí, že když sečte dvě čísla dělitelná sedmi (700 a 147) získá číslo, které je také dělitelné 7.

Početní zdůvodnění:

$$847 = 700 + 147 = 7 \cdot 100 + 7 \cdot 21 = 7(100 + 21) = 7 \cdot 121 \Rightarrow \text{číslo } 847 \text{ je násobek } 7.$$

Zdůvodnění pomocí obdélníků:

Čísla 700 i 147 jsou dělitelná sedmi $\Rightarrow$ tyto počty prvků můžeme uspořádat do obdélníků o straně 7 $\Rightarrow$ pokud tyto obdélníky spojíme stranami o délce 7 k sobě vznikne opět obdélník o straně 7.

Pedagogická poznámka: Většina žáků rychle přijde na to, jak to Katka myslela. Důkaz je trochu problém, protože nejsou zvyklí zdůvodňovat. Nemá proto smysl je dlouho trápit a je lepší ho společně udělat na tabuli.

Pokud sčítáme čísla dělitelná daným číslem, je daným číslem dělitelný i jejich součet.

Př. 2: Co znamená věta v modrém rámečku pro sčítání čísel dělitelných pěti?

Když sečteme čísla dělitelná pěti, získáme číslo dělitelné pěti.

Př. 3: Vypočti součty a najdi čísla, kterými jsou určité dělitelná.

a) $15 + 33 =$

b) $77 + 35 =$

c) $33 + 88 =$

d) $160 + 48 =$

e) $440 + 84 =$

f) $210 + 49 =$

a) $15 + 33 = 48$ (sčítáme čísla dělitelná 3 $\Rightarrow$ výsledek je dělitelný 3)

b) $77 + 35 = 112$ (sčítáme čísla dělitelná 7 $\Rightarrow$ výsledek je dělitelný 7)

- c) $33 + 88 = 121$ (sčítáme čísla dělitelná 11 $\Rightarrow$ výsledek je dělitelný 11)
 d) $160 + 48 = 208$ (sčítáme čísla dělitelná 8 $\Rightarrow$ výsledek je dělitelný 8)
 e) $440 + 84 = 524$ (sčítáme čísla dělitelná 4 $\Rightarrow$ výsledek je dělitelný 4)
 f) $210 + 49 = 259$ (sčítáme čísla dělitelná 7 $\Rightarrow$ výsledek je dělitelný 7)

Př. 4: Dokaž, že zadané číslo je dělitelné číslem v závorce, bez dělení tím, že číslo vyjádříš jako vhodný součet.

- a) 198 {9}   b) 2745 {3}   c) 1449 {7}   d) 1199 {11}
 e) 1170 {9}   f) 3723 {3}   g) 7854 {7}   h) 495 {11}

- a) $198 = 180 + 18$ {9}   b) $2745 = 2700 + 45$ {3}   c) $1449 = 1400 + 49$ {7}
 d) $1199 = 1100 + 99$ {11}   e) $1170 = 900 + 270$ {9}   f) $3723 = 3600 + 123$ {3}
 g) $7854 = 7700 + 154 = 7700 + 140 + 14$ {7}   h) $495 = 440 + 55$ {11}

Pedagogická poznámka: Rozkladů je samozřejmě víc a je třeba uznat každý, u kterého žák dokáže vysvětlit, proč už je o číslech v rozkladu možné prohlásit, že jsou dělitelné daným číslem.

Př. 5: Vysvětlí, proč jsou uvedené součty dělitelné číslem v závorce.

- a) $55 + 12 + 73 + 90$ {5}   b) $140 + 72 + 35 + 5$ {7}

a) $55 + 12 + 73 + 90$ {5}

$55 + 12 + 73 + 90 = 55 + 85 + 90$ - všechna čísla jsou dělitelná pěti.

b) $140 + 72 + 35 + 5$ {7}

$140 + 72 + 35 + 5 = 140 + 35 + 77$ - všechna čísla jsou dělitelná sedmi.

Př. 6: Najdi nejmenší osmiobdélníkové číslo.

Nejmenším osmiobdélníkovým číslem je číslo 120.

Pedagogická poznámka: Příklad je vhodné zadat jako skupinové cvičení, pokud se skupina rozhodne prohledávat postupně čísla, záleží na tom, jak šikovně si čísla mezi sebou rozdělí.

Kromě postupného prohledávání čísel, je možný i obrácený postup - sestavování násobením malých čísel.

Shrnutí: Součet čísel dělitelných třemi je také dělitelný třemi (to samé platí i pro ostatní čísla).